

# AFIȘUL ÎN CREAȚIA PLASTICIANULUI BORIS ȘIROCORAD

Cristina GHENCEA, Constantin SPÎNU

Universitatea Tehnică a Moldovei

**Abstract:** *Lucrarea reprezintă rezultatul unui studiu privind abordarea și dezvoltarea afișului de către plasticianul Boris Șirocorad. Analiza s-a efectuat în baza studiului afișelor în calitate de gen al artei grafice, elaborate de către artist, acordându-se atenție tehnicilor de realizare, modalităților de structurare compozițională și mesajului generat de imagine.*

**Cuvinte cheie:** *afiș, creație, plastician, stil, compoziție, imagine, formă, ritm, culoare, tehnici stilistice.*

Boris Șirocorad (31.05.1907 - 23.08.1998) este plasticianul care a ilustrat cărți, a efectuat scenografiile de teatru, stampe, însă cele mai multe lucrări le-a dedicat graficii satirice și afișului.

S-a născut în anul 1907, în Belgorod, Rusia, într-o familie de cizmari. Tatăl său a fost un om muncitor și un bun familist. El a susținut, dar neîncrezător, pasiunea de a desena a fiului său de 8 ani, dar într-un fel l-a încurajat, făcându-l să copie desene din revista "Нива", ce apărea pe atunci. Firește că asupra formării caracterului său creativ au influențat contrastele sociale și sistemul de educație al școlii parohiale. Aici unele cadre didactice în frunte cu conducerea școlii permiteau tratarea brutală a ucenicilor. Așuprirea și nedreptatea din care a gustat la o vârstă atât de fragedă, au dus mai târziu la o antipatie față de fețele bisericești, abordând de multe ori în creația sa, teme satirice anti-religioase.

Într-o perioadă dificilă în care a murit tatăl său, Boris Șirocorad a lucrat ceva timp ca ucenic într-o cizmărie, apoi s-a angajat la fabrica de încălțăminte din localitatea natală.

În anul 1923, 1 mai, în afișul unui club de sport din Belgorod au apărut primele desene satirice ale lui Șirocorad, cu tematică industrială, unde se reliefează caracteristicile specifice gândirii figurative și metaforice caracteristică caricaturistilor [1]. În continuare artistul realizează grafică satirică pentru ziare și alte ediții periodice.

În anul 1930 pleacă la Leningrad, unde își face studiile la Institutul de Artă. Vizitarea colecțiilor de artă din Leningrad, și prelegerile cercetătorilor în artă și a artiștilor, îi trezesc lui Șirocorad interesul față de pictură, în special lucrările "maestrilor Velazquez și Goya, Surikov și Renoir, și mai târziu - creațiile lui Pieter Bruegel și Hieronymus Bosch. El visează să devină pictor. Și acum aspirațiile creative ale studentului au fost îndreptate spre înțelegerea profesionalismului maestrilor [1]. În această perioadă, artistul crează o serie de lucrări. Însoluționarea estetică a lucrărilor sale B. Șirocorad folosește diverse forme de stil conservativ, incluzând grotescul și metafora, exagerarea formelor, sau alegoria. Cea mai mare parte a lucrărilor sale sunt satirice. Pe parcursul anilor, B. Șirocorad continuă să lucreze intens la afișele și caricaturile satirice antifasciste. El utilizează deja cu încredere tehnicile stilistice, tinzând spre laconismul și claritatea limbajului grafic, monumentalitatea compoziției, la o mai amplă expresie simbolică a temei.

Artistul începe să acorde o atenție sporită unor compoziții specifice și a afișului, metodelor de realizare a compoziției și a elementelor ilustrative în spațiul artistic. În afișul "Cel de-al nouălea val" (figura 1) remarcăm, tensiunea dinamică, redarea scenelor într-un stil grotesc. În compoziția acestei lucrări își face apariția textul arhitectonic, dinamic, care influențează semnificativ mesajul imaginii.

După încheierea celui de-al II-lea Război Mondial în 1945 Boris Șirocorad se stabilește la Chișinău. În această perioadă B. Șirocorad se simte inspirat de lucrările lui Hieronymus Bosch și Pieter Bruegel, multe lucrări le realizează bazându-se pe operele acestora, utilizând tehnici narrative și grotești.

După război, el continuă să lucreze asupra afișelor antirăzboi. Datorită ororilor războiului, umorul, în creația artistului, a căpătat o fațetă tragică devenind mai degrabă metaforă existențială. În ele începe să stabilizeze o metodă creativă a artistului: se extinde gamă matematică; - din ce în ce mai diverse



ДЕВЯТЫЙ ВАЛ  
Figura 1. Afișul "Cel de-al nouălea val", 1944

devin tehnicile stilistice; -se înlocuiește treptat detalierea subiectelor și greutatea prin modelarea laconică a volumului și spațiului.

Cel mai bun exemplu de schimbare în creația conceptuală a plasticianului poate servi afișul "Rușine!" (figura 5). Ideea este îndreptată spre o temă socială și relevă un caracter acuzator. Șirocorad cu precizie documentară surprinde starea psihologică a „eroului”, în momentul de dezmăț, beție, încercând să trezească privitorul de zgust, aversiune față de personaj. Imaginea în sine în conformitate cu caracterul compozițional și modelarea spațială amintește cadrul de film.

În anul 1961, la Chișinău, în cadrul Expoziției Naționale de Artă, Boris Șirocorad prezenta 16 autolitografii, asupra cărora a lucrat intermitent timp de aproximativ trei ani. În aceste lucrări a relevat partea întunecată a diverselor aspecte sociale și mai ales a mediului rural de viață. Aici el redă unele calități negative, surprinse în societate: oameni leneși, lucrători care lucrează prost, birocrati, etc. Stilul artistului devine metaforic, ostentativ în prezentarea aspectului exterior și al anturajului, congestionate cu detalii compromițătoare. În reprezentarea imaginii artistul își dă frâu liber imaginației. În afișele acestuia vom găsi precizie uimitoare de redare a adevărului dureros, caracteristic și personajelor din cele mai bune picturale ale lui Hieronymus Bosch.

La începutul anilor '60, în afișul plasticianului se pot vedea două tendințe, care sunt, la general, caracteristice mai multor alți artiști din acea perioadă. Una dintre acestea este imaginea-simbol. De exemplu, în afișul, "Clopotar al războiului" (figura 4), artistul face o parodie din răzburarea iastică a revanșistilor, realizată printr-o tehnică de grotesc. Figura fantastică a personajului printre care trăsăturile caracteristice faciale în dezvoltarea subiectului și atingerea mesajului scontat. Conturul plastic expresiv, al capului, dar și ritmul, culoarea, ajută la crearea unei imagini satirice convingătoare. Artistul transmite privitorului starea psihologică, "luminată satiric", prin originalitatea formei [1].

În afișul "Jos curăzboiul murdar!" (figura 2) tensiunea liniei și ritmul figurilor stilizate, reprezintă imaginea simbolică a forțelor opuse: război și pace, lumină și întuneric.

Treptat în afișul lui B. Șirocorad, stilizarea desenului și forma generalizată, au căpătat o nuanță mai riguroasă, academică, unde ritmul și intensitatea elementelor compoziționale oferă loc schemei calme, echilibrate, conform canoanelor clasice. Acest lucru poate fi sesizat în afișul "Libertate" (figura 3) și "Cuib de șerpi". Suferă transformări esențiale atât aspectul personajului cât și forma obiectelor fiind exagerată. În comparație cu tehnicile utilizate de către plastician la începutul anilor 50, sunt mult mai logice și convingătoare.

Menționăm raționalismul auster prezent în afișul "Grecia-67", a cărui compoziție este realizată din mai multe imagini laconice. În același timp, sensul operei reprezintă maturitatea artistului prin care se enunță înțelegerea profundă a evenimentelor. Boris Șirocorad era un produs al timpului în care trăia și viața sa se subordona benevol regulilor aceluia timp. Devotamentul i-a predestinat acestui plastician să aibă o încredere fără margini în ideea patriotismului, a cărui imperativ angajat i-a dedicat întreaga viață [2].

## Bibliografie

1. Golițov. D., *Сатирическая графика Бориса Широкограда*, editura Cartea Moldovei, 1970.
2. Rocaciuc Victoria, *Artele plastice în Republica Moldova în contextul socio-cultural al anilor 1940-2000*, Chișinău, editura Atelier, 2011.
3. Materiale ilustrative din fondurile arhivei Camerei Naționale și ale Muzeului de Arte plastice din RM.



Figura 2. Afișul "Jos cu războiul", guașă, 1967



Figura 3. Afișul "Libertate", guașă, 1967



Figura 4. Afișul "Clopotar al războiului" litografie, 1962



Figura 5. Afișul "Rușine"